

Franckesche Stiftungen zu Halle

**Joh. Andr. Qvenstedii, SS. Theol. D. & Prof. Publ. Ordin. in
Acad. Witteberg, Ethica Pastorum, & Instructio Cathedralis,
sive Monita, Omnibus ac ...**

Quenstedt, Johann Andreas

Wittebergæ, 1708

VD18 13565508

LXIX. Vitia & peccata seriò reprehendat; privata (quamdiu privata manent,) privatim, publica & cum manifesto scandalo coniuncta, publicè, nec semper in genere, sed quandoq[ue] in specie.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

[urn:nbn:de:gbv:ha33-1-213082](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:gbv:ha33-1-213082)

Papatum diceris, Veritas doceri, Falsitas notari modeste potest, ut nec ovili desit pabulum, & cautela lupi. Quid etiam, (benè inquit Dn. D. Pomarius, Theologus celeberrimus & Ecclesiae Lubecensis Superintendens optimè meritis, Dominus Affinis & in Christo Frater meus honoratissimus, Disput. VIII. de Moderat. Theol. §. 5.) statu Ecclesiae liberae peccato mitioribus & moderatioribus in clero licet esse Ecclesiae Ministris, cum periculum ovibus à lupis nullum imminet, quam statu turbato, cum lupi graves irruunt gregi non parcetes -- scandalaque & dissidia introducunt, Rom. XVI. 17. qui per delicta peccata sua se occulte per libros hinc inde sparsos, simplicioribus ingerunt, seve manifestà vi per potentiores obtrudunt, qui professò acris & vehementius increpandi, &c.

LXIX.

Vitia & peccata seriò reprehendat;
privata, (quamdiu privata manent,) privatim, publica & cum manifesto scandalo conjuncta, publicè, nec semper in genere, sed quandoq; in specie.

Edg.

Egyp. 1015.

Nunquam nō peccatur ab hominibus, nunquam itaq; Reprehensio & correctio est intermittenda. Nec levi hic agendum brachio est Ecclesiæ. Ad hoc enim à Deo constitutus est, ut evellat & destruat, & disperdat & dissipet, & ædificet & plantet, Hierem. l. 10. quod reperitur Ecclesiastic. XLIX. 9. Doctor Ecclesiæ, (quod de populo Dei, cum templum & urbem sanctam instaurarent, legimus Nehem. IV. 17. 18.) unā manu teneat gladium Spiritus, & alterā civitatem Dei ædificet. Non tantum plantet, quæ sunt frugis bonæ, sed etiam evellat pro re natā herbas noxias, Clama, inquit Dominus ad Es. cap. LVIII. 1. ne cesses, exalta instar tube vocem tuam & annuncia populo meo scelera eorum, & domui Jacob peccata eorum. Ad quæ verba Augustinus Serm. 106. scribit, Clamare jubentur Sacerdotes in Ecclesiā, & vehementer clamare; Ne parcas, inquit, peccatoris scilicet iniquitati, ne tacendo parcas, ne dū peccatoris verecundia confusio, parū confusas sanitati; neve vulnera, quæ refecare poteras clamando, reticendo in pejus enutrias. Prædica verbum, ait Gentiliū Apollolus 2. Tim. IV. 2. in ἡ ἐκαστος, ἀκαταγὰς, tempestive, intempestive (n. e. si vel maxime quidā negēt, sibi opportunū esse.) argua, in objur.

objurga, exhortare &c. Et 1. Tim. V. 20. Peccantes
ἐνώπιον πάντων ἐλγες, coram omnibus argue, ut &
ceteri timorem habeant. Nam qui non corrigit reſe-
canda, committit, & facientis culpam habet, qui quod
potest corrigere, negligit emendare, docente Grego-
rio M. Lib. 31. Moral. Qui tacet ad vitia ſuorum,
alienis vitiis communicat. Duobus enim modis
peccatis aliorum communicamus 1. conſentiendo,
2. non redarguendo, vide Auguſtinum Tom. X. col.
85. a. & col. 1039 d. & libr. I. de Civit. Dei cap. IX.
ubi agit de participatione alieni reatus ob ſi-
lentium, ſive non correpta vicinorum vel au-
ditorum peccata. Paſtoribus oviũ Chriſti du-
plex baculus ab Archiepiſcopo animarum no-
ſtrarũ in manus traditus eſt, unus Decoris, ſeu
amicitatis, der Stab Sanft / alter doloris,
Luth. der Stab Wehe / Zach. XI. 7. ut pecudẽ
languentem roborent, infirmam ſanent, con-
fractam alligent, errantem reducant, perditã
quærant, pingvem autem & fortem diſperdant
Ezech. XXXIV. 4. ſeq. Medicis animarum, ſeu
ſpiritualibus duplex remedium vulnerũ con-
ſcientiæ ab Archiatro ſupremo, Chriſto, Exod.
XV. 26. Matth. IX. 12. commendatum eſt, & ole-
um ſuave Evangelii, ad emolliendũ & confor-
randum, & vinum acre legis, ad abſtergendum
& pu-

& purificandum, Luc. X. 34. *quo homines fiant in fide & charitate*, Tit. I. 13. c. II. 2. *Est reprehensio velut quaedam chirurgia affectionum animae*, inquit Clemens Alexandr. I. Stromat. cap. 8. & Ambrosius Serm. VI. ait; *Malui peccatum vestrum incusando acriter increpare, quam leviter dissimulando nutrire. Quisqve enim fratrem non arguit peccantem, quodammodo hortatur, ut peccet.* Et hæc videtur fuisse illa deploratio Hieremiæ cap. II. Lament. V. 14. cum inquit; *Propheta tui* (O Filia Jerusalem, *tui* inquam, quos tu tibi elegisti, non Dei, quos audire renuisti,) *viderunt tibi falsa & stulta*, (à te consulti responderunt tibi falsa & mania sui cerebri somnia, B. Lutherus; *Haben dir löse und thörichte Gesichte geprediget*;) *nec aperuerunt iniquitatem tuam*. B. Lutherus; *Und haben dir deine Missethat nicht geoffenbaret.* Est enim aperienda & retegenda iniquitas, non blandimentis fovenda. Hinc Cyprianus Serm. V. de lapsis p. 222. *Qui peccantem blandimenta adulantibus palpat, peccandi fomitem subministrat, nec comprimit delicta ille, sed nutrit. At qui consiliis fortioribus redarguit, simul atque instaurat fratrem, promouet ad salutem.* Sic oportet Dei Sacerdotem non obsequiis decipientibus fallere, sed remediis salutaribus providere.

E c

videre.

videre; spiritualiter aegrotis non blandiri, sed vulnera conscientiae aperire, & sanare. Concionatoris est dicere & proferre, non quae delectant, sed quae auditores corrigant & emendent. Hieronymus Lib. II. Comment. in Proph. Esaiam ait; *Ille est doctor Ecclesiasticus, qui lacrymas non risum movet, qui corripit peccatores.* Et Bernardus Serm. 59. super Cantic. Illius Doctoris libenter audio vocem, qui non sibi plausum sed mihi placentum movet. Certè Ministri Verbi pro populorum iniquitate damnantur, si eos aut ignoantes non erudiunt, aut peccantes non arguunt, Ezechiel. III. 17. seq. cap. XXXIII. 7. seq. S. Chrysostomus lib. 2. de Sacerdotio; *Quam multa, inquit, supplicia Sacerdotes merentur & Episcopus, cum ex eis unusquisque non solum rationem redditurus sit suorum delictorum, sed eorum etiam omnium, quae alii commiserunt.* Sic prosper de vita contemplat. lib. I. cap. 21. scribit. *Ille, cui dispensatio Verbi commissa est, etiam si sanctè vivat, se tamen perditè viventes arguere aut erubescit aut metuit, cum omnibus, qui eo tacente perierunt, perit. Et quid ei proderit, non puniri suo, qui puniendus est alieno peccato?* B. Lutherus inquit Kirchen-Post. praefat. part. 2. *Welcher Prediger nicht straffet die Sünde/der muß umb frembder Sünde willen*

wollen zum Teuffel fahren / wenn er gleich
 seiner eigenen Sünde halber (so ihm verge-
 ben sind in Christo /) ein Kind der Seelig-
 keit ist. Confer eundē Tom. V. Jenens. Germ.
 ad cap. V. Matth. über die Wort / Ihr seyd
 das Salz der Erden / fol. 366. seq. Accuratē
 autem distingvat Minister Ecclesiæ in Officio
 Epanorthotico inter peccata corripienda: A-
 lia enim *publica* sunt, alia *privata*, alia *gravia-
 ra*, alia *leviora*. *Publica* vocamus, quæ vel in pu-
 blico loco, aut coram hominum multitudine
 perpetrata, vel omnibus, aut pluribus nota
 sunt. Sunt autem notoria, non quæ ex anicula-
 rū remusculis, suspicionibus obscuris, rumori-
 bus vanis, indiciis incertis, multo minus sugil-
 lationibus clandestinis sunt excepta, sed quæ ex
 infallibilibus documentis desumpta & famā
 constantissima, si non decantata, saltem susur-
 rata (nam non de nihilo est, quod publica fa-
 ma susurrat) & cum manifesto scandalo con-
 juncta sunt. *Privata peccata* appellamus, quæ
 occultè perpetrata, quorumq; unus vel pauci
 duntaxat conscii, nec cum publico & notorio
 scandalo conjuncta sunt. *Leviora* sunt, quæ sub-
 inde subrepunt nobis ex humanā infirmitate &
 honorē Dei ac dilectionē proximi nō notabiliter
 lædunt, *Tertullianus* lib. de Pudicit. cap. 19. vocat
 Ec 2 peccata

peccata

peccata quotidiana incurfationis. Graviora vero sunt, quæ idem *Tertullianus* Lib. de idololat. ab initio, capitalia & devoratoria salutis appellat, ut sunt blasphemix, maledicta, frequens jurandi atq; adeo pejerandi consuetudo, diuturnæ lites, fraudes Mercatorum, inimicitix, crapulæ & ebrietates, homicidia, adulteria, scortationes, furta &c. In delictis privatis à privata & *prole* seu commonitione faciendum est initium, antequam ad publicam *excommunicationem* seu objurgationem & increpationem progressus fiat, ut postea dicetur. In taxandis quoque defectibus levioribus non sit nimius, vel mitius eos corripiat *Præce Verbi*. Sunt quædam vitia hominum, inquit *E. D. Polycarpus Lyserus*, *Harmon. Evangel. cap. XCII. pag. 100.* quasi naturalia, nec magni momenti, ibi non necesse est, ut semper querela ingeminentur, quædam silentio sunt involvenda & pallio charitatis contegenda, iuxta vulgare dictum; Amici vitia noveris, non oderis. Attendendum quoque hic, an illa privata & leviora peccata ex ignorantia infirmitate, vel ex malitia commissa sint. Qui ex ignorantia & infirmitate peccavit, blanda admonitione & exhortatione ad cavendos futuros lapsus, qui vero ex malitia peccavit, severiori castigatione excipiendus est. Et locū hic habet supra allegatū

Am.

Ambrosii effatum Lib. VIII. in Luc. *Plus proficit amica correptio, quam turbulenta accusatio, illa pudorem incutit, hæc indignationem movet.* Publica verò & graviora delicta, quæ cum publico scandalo conjuncta sunt, & exempli contagionem habent, publicè reprehendenda & arguenda sunt. Sic enim Apostolus Paulus præcipit Timotheo & omnibus Ecclesiæ Ministris 1. Tim. V. 20. *Eos, qui peccant, (scil. notorie & cum publico scandalo; Versus enim præcedens ostendit, non posse subjectum propositionis de occultis delictis intelligi) ἐνώπιον πάντων: coram omnibus argue, ut & ceteri timorem habeant.* Hujusq; regulæ suæ praxin & usum ipse monstravit, quando Petrum publicè peccantem & scandalum publicum præbentem, ἐμπροσθεν πάντων, in præsentia omnium reprehendit. Gal. II. 14. Nota est indignatio Amos cap. V. 10. in eos, qui detrectabant corripi in publico, quum tamen non puderet eos peccare in publico. *Minister Ecclesiæ est persona publica,* (inquit D. Georg. Konigius in Calibus Catechet. Sect. II. Ques. X. pag. 749.) *quæ tanquam in speculo constituta observat mala, quæ in lucem emergunt, & ne ea alios etiam comprehendant ac inficiant, quæcunq; potest parre etiam publicè impedit.* Est enim speculatori similis; *Hic sane postquam incendium*

collucere cernit, de specula haudquaquā descendit, ut incensas ades perlustret, aut quorum incolarum culpā damnum datum sit, prolixè examinet, sed à Tro-
boei, repentino clamore periculum denūciat, & ad restringendum ignem ceteros provocat; Sic Minister Ecclesiæ cernens erumpentes flammās in populo, absq; ulteriore privata inquisitione rem detegit, & in lucē reponit, ut innocuos adhuc à malo præservet. Idem pag. 751. ex S. Gregorii Registro hæc verba allegat; Manifesta peccata non sunt occulta correctione purganda, sed palam sunt arguendi, qui palam nocent, ut dum aperta oburgatione sanantur, bi, qui eos imitando, deliquerant, corrigantur. Dum enim unus corripitur, plurimi emendantur. Clama, inquit Dominus ad Esaiam cap. LVIII. exalta instar tubæ vocem, non verò in abdito, aut angulo, nec tacitè buccina inflari solet, sed in publico. Johannes Baptista Herodis Antipæ vetitas Nuptias & incestum cum uxore fratris sui Philippi notorium, in medio foro (juxta Chrysostomi assertum) & magnā populi frequentia taxavit, & ipsi exprobravit. Matt. XIV. 4. In primis reprehendat Ecclesiasticus Doctor eos, qui pecca-

peccati alicujus venenum longâ consuetudine
 suxerunt, quicq; poenitentiam procrastinant,
 in aliud tempus, vel in ipsam effloetam ætatem
 ac decrepitam differunt: Qui ad cordis duriti-
 em pervenerunt, vel omnē melioris vitæ spem
 objecerunt, & obdurato corde in peccatis per-
 sistunt. Peccata, quæ non nisi vago & incerto
 rumore innotuerunt, aut de quibus adhuc sub
 judicel is est & Inquisitio, Minister Verbi vel
 planè taceat, vel in genere tantum & circum-
 specte de iis moneat. Peccata verò, quæ muta
 vocantur, quod ne privatim quidem, multò
 minus publicè nominari & audiri ea fas sit, se-
 cundum Eph. V. 12 (*ubi officium lingue sceleris*
magnitudo vincit, ut loquitur *Lactantius* lib.
 VI. de vero cultu cap. 23.) vel publico silentio
 involvenda, vel tectè perstringenda, & castâ
 quadâ verborû circuitione, non vivis colori-
 bus depingenda sunt. Quamquam *B. Dannhaue-*
rus parte II. *Lact. Catech.* pag. 265. seq. & *Tom. I.*
Theolog. Conscient. pag. 1033. seq. contrariū sta-
 tuat. Sanè, sunt quædâ scelerum species, quæ me-
 lius ignorantur, quam sciuntur, adeoq; pro con-
 cione communib; saltem verbis sunt detestan-
 dæ, ne reprehendendo doceantur. Propter cu-
 riositatem enim humani ingenii, quorundam
 flagitiorum nuda commemoratio contagium
 habet, altas subito radices agens, quod latius de-
 ducit & exemplis illustrat *Erasmus* in *Ecclesiast.*

Lib II. pag. 742. seqq Oper. T.V. Atque ut omnia in unum colligam: Pro conditione vulneris aut morbi adhibenda remedia sunt, quorum & naturam & usum prudentia docebit & exercitatio. Notandum porro, non semper in terminis generalibus Officii Epanorthotici esse subsistendū, & peccata ac vitia in genere tantum arguendo, sed quandoq; ad species eorū esse descendendū, certosq; hominum ordines & vitæ humanæ status speciatim corripiendos. Tanta enim Malignorū pervicacia est, ut nolint ad se applicare, quæ huic aut illi vitio eradicando inservire possunt. Multi etiam ea, quæ in genere proponuntur, astutē à se in alios derivant, quasi non ad se, sed ad alios pertinentia, ut omnino ad speciem horum vel istorum vitiorum, certumq; hominū ordinem nonnunquam descendere oporteat Concionatorem. Ad speciem inquam vitiorū, non ad personas & individua, nisi post frustra adhibitos gradus admonitionum. Parcamus personis, dicamus de vitiis. Applicatio interim ad certos status necessaria est, putant enim aliās peccatores, ad se parum spectare ea, quæ dicuntur, nec sentiunt se tangi. *Ita dirigenda increpatio, inquit Ludov. Wolzogen in Orat. Sacr. Lib. II. cap. 123. ut de se quisq; dici sentiat, quod non possit tamen aliis facile imputare. Nam ita sunt vivis coloribus de pin-*

depingenda crimina, ut, quibus est affinis, dubitare non possit, quin electè notetur, id autem est eâ prudentiâ faciendum, ut alii non possint peccatorem deprehendere, quasi designatû, atq. digito monstratum. B. D. Dannbauerus Tom. I. Theol. Conscient. pag. 1033 ad Qvæstionem; An satisfaciât suæ Conscientiæ Concionator, si peccata in genere arguat? respond. Hæc fundi nostri c. l. m. itas est, hic Pharisæismi commeatus, hæc peccatorum janua, nescire te errare, nescire te peccare. -- Errores fidei confuse perstringere, cujuslibet est, sed distinctè statum quæstionis formare, uti is hodie & nunc se habet, argumenta afferre verè pugnantiâ, diluere contraria, id $\sigma\pi\alpha\upsilon\iota\upsilon\upsilon$. In avaritiam pro suggestu declamare facile est; sed concise & dilucide explicare, quid sit avaritia, omnesq. ejus numeros definire & digerere, ne quæ avaro excipiendi rima pateat, id arduû. Idè de aliis peccatis dicendû. Et quia quotidiè subtiliores peccandi viæ & patrocinia varia excogitantur, omnes peccati schematismos, exceptiones, defensiones &c. impetere & excutere necesse est. Maximus inter natos mulierû, Johannes Baptista nō in genere tantû, sed & in specie singulis hominû Ordinib9, Publicanis, militibus, imò ipsi Regi Herodi præcepta morum pro concione tradidit,

Ee 5

qvo